

Poštovani čitatelji časopisa “Stočarstvo”!

U sljedećem poglavlju “Izlaganja sa znanstvenog skupa” objavljujemo produžene sažetke nekoliko autora koji su svoje radove priopćili na “Konferenciji o izvornim pasminama i sortama kao dijelu prirodne i kulturne baštine s međunarodnim sudjelovanjem” u Šibeniku od 13. do 16. studenoga 2007.

Svrha Konferencije bila je “Osmisliti koherentne programe očuvanja i oživljavanja starinskih, slabo produktivnih pasmina i sorti s gledišta njihove genetske vrijednosti, očuvanja staništa, kulturnog, socijalnog i gospodarskog kapitala. Predložiti učinkovitu institucionalnu povezanost, sklad u zakonskim propisima i primjerenu državnu potporu ovim aktivnostima”.

U organizaciji Državnog zavoda za zaštitu prirode i u suradnji s nekoliko ustanova i organizacija koje se bave ovim poslom, Konferencija je bila vrlo aktivan i kreativan skup domaćih i inozemnih znanstvenih i stručnih radnika.

Na temelju priopćenih radova i rasprava donijet će se zaključni tekst Konferencije, koji bi poslužio kao osnova u doradi nacionalne strategije biološke raznolikosti, u skladu s nacionalnim programom pridruživanja Europskoj uniji i programom *NATURA 2000*.

Navodimo radnu verziju dijela teksta koji se odnosi na opći dio i ulogu pasmina:

- Naše sorte i pasmine nastale su interakcijom genetske osnove divljih populacija biljaka i životinja uz selekcijski rad čovjeka u izvornom okolišu. Predstavljaju prirodnu i kulturnu baštinu.
- Većina populacija sorti i pasmina, odnosno udomaćenih svojti, predstavlja tek ostatke nekadašnjih populacija i ugrožene su zbog brojnih razloga: industrijalizacija poljoprivrede, deruralizacija, depopulacija, urbanizacija, prenamjena zemljišta, ratna djelovanja, unošenje alohtonih vrsta i drugo.
- Obveza je društva da razvija programe očuvanja i istraživanja, kako divljih ugroženih vrsta, tako i izvornih sorti i pasmina, sukladno Konvenciji o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992.)
- Interes očuvanja izvornih pasmina domaćih životinja ogleda se u njihovoj specifičnoj genetskoj vrijednosti i mogućnostima gospodarskog korištenja u novim okolnostima. Raste svijest o njihovoj posrednoj koristi s gledišta kulturnog i socijalnog kapitala, te ekološke uloge u održavanju izvornih staništa, odnosno ekosustava.

- Republika Hrvatska trenutno ima 21 starinsku pasminu stoke s nedovršenom karakterizacijom. Potrebna je cjelovita inventarizacija i potpuna determinacija.
- Očuvanje pasmina ne treba gledati jednostrano – u zootehničkom, odnosno uzgojnom smislu, nego uvažavati i njihovu ekološku, kulturnu i socijalnu ulogu, te ih držati poglavito u njihovim izvornim ili sličnim staništima. Dominantna *in situ* staništa su zaštićena područja, područja ekološke mreže, te obiteljska gospodarstva i specijalizirane farme.
- Uzgojni i konzervacijski programi trebaju biti sastavnice globalnih nacionalnih programa pojedinih vrsta.
- Programi *ex situ* u različitim oblicima konzervacije genetskog materijala (banke gena, arhivi pasmina i drugo) su javno vlasništvo, upravljani po ovlaštenim ustanovama, a locirani su u odgovarajućim uvjetima koje pružaju kvalificirane ustanove u reprodukciji i uzgoju životinja.
- Sustav državnih poticaja nužno je reformirati u pogledu kriterija, iznosa i uvjetovanosti trajnog očuvanja. Naglasak treba biti u poticajima odgovarajućih programa, sukladno kriterijima u zemljama Europske unije.
- Potrebno je razvijati primjerene programe održivog gospodarenja prirodnim resursima koje imaju starinske pasmine. Svaka pasmina, premda manje produktivna, može se koristiti odgovarajućim gospodarskim programom.
- Programi trajnog očuvanja i razvoja (revitalizacije) ugroženih izvornih pasmina zahtijevaju suradnju na nacionalnoj i međunarodnoj suradnji. Sudbina zaštite nekih pasmina povezana je programima srodnih pasmina u susjedstvu.

Napisao: P. Caput